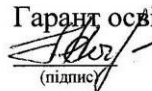

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин (№,605)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми
 Л. Л. Носач
(підпис) (ініціали та прізвище)

«31» серпня 2021 р.

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Транснаціональні корпорації
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Міжнародна економіка»
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

Розробник: Давидова І. О., професор кафедри 605, д.е.н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин (№ 605)

Протокол № 2 від « 30 » серпня 2021 р.

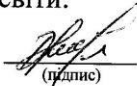
Завідувач кафедри д.е.н., професор
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

І. О. Давидова
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентів 6 курсу

(підпис)

Д.О. Верещинська
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Давидова Ірина Олегівна – завідувач кафедри, доктор економічних наук, професор.

Напрямок (тематика) наукових досліджень: проблематика ринку праці і зайнятості, інтелектуальний капітал, методологія економічної науки.

Наукові та методичні праці: більше 110 публікацій, в т. ч. 4 монографії, 25 навчально-методичних посібників, 58 статей в наукових виданнях

ORCID
Connecting Research
and Researchers

Scopus®

Викладає дисципліни:

- Економіка праці та соціально-трудові відносини;
- Економіка і організація діяльності об'єднань підприємств;
- Управління стратегічними змінами;
- Транснаціональні корпорації.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 8 семестр.

Обсяг дисципліни: 5,5 кредитів ЄКТС / 165 годин, у тому числі аудиторних – 54 години, самостійної роботи здобувачів – 111 годин.

Форми здобуття освіти – денна/заочна.

Дисципліна вибіркова.

Види навчальної діяльності – лекції, семінарські заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – міжнародна економіка, теорія і практика міжнародної торгівлі, міжнародна інвестиційна діяльність, міжнародний бізнес.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – економічна дипломатія і міжнародна економічна політика, міжнародне публічне і приватне право.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: допомогти студентам зрозуміти особливості інтернаціоналізаційних процесів, а також оволодіти аналітичними і практичними навичками, які пов'язані з формуванням та реалізацією міжнародних стратегій транснаціональних корпорацій (ТНК), у тому числі на ринку України. Це сприятиме підвищенню рівня загальноосвітньої підготовки спеціалістів, розширенню обізнаності завдяки отриманню нових знань та формуванню сучасного економічного мислення.

Завдання: засвоїти загальні тенденції, закономірності, характерні риси світового транснаціоналізаційного процесу, особливості міжнародної господарської діяльності ТНК. Розглянути ті складні процеси, які, по-перше, пояснюють такий феномен, як ТНК, а по-друге, є їх внутрішньою ознакою, що розкриває сам механізм руху транснаціонального капіталу. Розглянути закономірності виникнення й тенденції розвитку транснаціональних форм капіталу як передумову розуміння сучасних процесів розвитку світової економіки і глобального ринкового середовища. Вивчити методологічні основи опанування складними процесами міжнародного руху товарів, послуг, капіталу, робочої сили. Засвоїти роль ТНК у сучасному світі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студента повинні досягти таких **компетентностей**:

1) загальні:

- здатність навчатися та бути сучасно навченим;
- здатність математично оцінювати, обґрунтовувати прийняття рішень в сфері економіки, моделювати економічні процеси та прогнозувати ефективність результатів;
- здатність обґрунтовувати доцільність, аналізувати та оцінювати ефективність проведення економічної політики держави, враховувати основні економічні закони у процесі професійної діяльності;
- здатність приймати ефективні управлінські рішення для досягнення поставленої мети щодо забезпечення сталого розвитку;
- здатність здійснювати аналіз і систематизацію інформації щодо стану і перспектив розвитку на національному та міжнародному рівнях;
- здатність володіти навичками презентації результатів власної роботи, наукового та практичного матеріалу;
- здатність спілкуватись науковою та професійною мовою, включаючи усну та письмову комунікацію українською мовою та принаймні однією із поширених європейських мов;
- здатність використовувати різноманітні методи, зокрема сучасні інформаційні технології, для ефективного спілкування на професійному та соціальному рівнях;
- здатність відповідального ставлення до виконуваної роботи, самостійно приймати рішення, досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики;

– здатність до усної комунікації іноземною мовою, в тому числі і професійно-ділового спілкування.

2) фахові:

– здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції;

– здатність визначати функціональні області та їх взаємозв'язки, налагоджувати комунікації між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня;

– здатність брати участь у ділових міжнародних організаційно-правових відносинах, обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм МЕВ на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях;

– здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати та вміти адаптуватися до змін міжнародного середовища;

– здатність демонструвати знання базових категорій та новітніх теорій, концепцій, технологій і методів у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм;

– здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі;

– здатність застосовувати базові знання, аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин;

– знання теоретичних основ та практичних навичок оцінювання й аналізу безпекової компоненти міжнародних економічних відносин;

– здатність підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свій професійний рівень;

– здатність відтворювати теоретичні знання щодо функціонування міжнародних економічних відносин;

– здатність визначати й оцінювати прояви економічної глобалізації та дисбаланси глобального розвитку;

– здатність здійснювати економічний, стратегічний аналіз та оцінку зовнішньоекономічної діяльності підприємств та держав в цілому;

– здатність до розробки і впровадження сукупності практичних заходів щодо організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства;

– здатність до вивчення та прогнозування кон'юнктури зовнішніх ринків, розрахунку їх місткості, визначення прогнозних показників експорту, аналізу поведінки споживачів і конкурентів, а також конкурентного середовища;

– здатність здійснювати аналіз міжнародної економіки як системного комплексу взаємовідносин суб'єктів та процесів регіоналізації світогосподарських зв'язків із використанням сучасних інформаційних технологій.

Програмні результати навчання:

1. Усвідомлювати необхідність навчання, дотримуватися принципів безперервного розвитку та постійного самовдосконалення; прагнути професійного зростання, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

2. Мислити креативно та критично, мати навички тайм-менеджменту, критично оцінювати наслідки продукованих ідей.

3. Демонструвати навички письмової та усної комунікації державною та іноземними мовами, фахово використовувати економічну термінологію.

4. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

5. Демонструвати абстрактне мислення, застосовувати методології дослідження, виявляти, окреслювати та формалізувати проблеми; систематизувати й упорядковувати отриману інформацію; формулювати висновки і розробляти рекомендації з метою адаптації до нової ситуації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

6. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

7. Розробляти та реалізовувати міжнародні проекти, працювати в проектних групах, мотивувати людей і рухатися до спільної мети, діяти соціально-відповідально та свідомо.

8. Застосовувати набуті знання, розуміти предметну область та професію на практиці, бути відкритим до застосування знань з урахуванням конкретних ситуацій.

9. Спроможність здійснювати аналіз факторів і показників розвитку міжнародної економічної діяльності України.

10. Досліджувати та ідентифікувати функціональні області та їх взаємозв'язки, налагоджувати комунікації між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня.

11. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати результативність їх функціонування.

12. Ідентифікувати, обговорювати та бути учасником ділових міжнародних організаційно-правових відносин, обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм МЕВ на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

13. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків, ілюструвати і презентувати результати оцінювання, підсумовувати та розробляти рекомендації, заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

14. Володіти базовими категоріями, новітніми теоріями, концепціями, технологіями та методами у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, зокрема: міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

15. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

16. Застосовувати базові знання, аналізуючи теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.

17. Здатність пояснювати основні причини та наслідки глобалізації світової економіки, обґрунтовувати головні причини участі держави у глобалізаційному процесі.

18. Здатність визначати ризики давати оцінку міжнародним інвестиційним проектам, демонструвати механізм інвестиційної діяльності на міжнародному ринку.

19. Здатність визначати стан і тенденції розвитку інтеграційних процесів економічні ефекти, що виникають у результаті міжнародної економічної інтеграції, аналізувати та оцінювати економічне, політико-правове, суспільно-культурне середовище країн, що виступають учасниками міжнародної інтеграції.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Транснаціональні корпорації як суб'єкт міжнародного бізнесу в умовах глобалізації.

ТЕМА 1. Транснаціональні корпорації як суб'єкт міжнародного бізнесу.

- *форма занять*: лекція, самостійна робота.
- *обсяг аудиторного навантаження*: 3 години;
- *тема семінарського заняття*: немає;
- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: відсутні;
- *стисла анотація*:

Значення і зміст дисципліни. Теоретичні основи курсу «Транснаціональні корпорації». Проблематика курсу. Поняття «міжнародний бізнес». Мотивація інтернаціоналізації господарської діяльності. Спонукальні мотиви зарубіжного підприємництва. Причини появи міжнародних компаній. Місце ТНК в міжнародному бізнесі. Загальна характеристика, сутність та ознаки ТНК.

Визначення транснаціональної корпорації, різні підходи до визначення ТНК. Критерії, що застосовуються для визначення ТНК. Організація об'єднаних націй щодо діяльності ТНК. Індекс транснаціоналізації та порядок його обрахунку. Критерії приналежності до ТНК;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин;*

- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача:*

Етапи еволюції транснаціональної діяльності корпорацій та типів ТНК: пул, трест, концерн, конгломерат, холдинг, консорціум, картель, синдикат, транснаціональний стратегічний альянс (ТСА), сумісне підприємництво як організаційна форма інтеграції компаній (визначення, особливості, мета створення; правові засади існування; переваги та недоліки об'єднання; централізація і децентралізація функцій (виробництво (якщо є), фінанси, маркетинг, збут, НДДКР тощо). Класифікація ТНК за ступенем інтернаціоналізації: інтернаціональні корпорації, багатонаціональні (мультинаціональні) корпорації (МНК), глобальні корпорації. Класифікація ТНК в залежності від принципів взаємовідносин материнської компанії з дочірніми підприємствами: етноцентричний тип, поліцентричний тип, регіоцентричний, геоцентричний. Порівняльна характеристика за характеристичними ознаками. Організаційно-юридична структура ТНК. Країна базування. Країна, що приймає. Класифікація закордонних підрозділів. Основні типи організаційної структури ТНК: функціональна, продуктова, відокремлена, географічна, матрична. Сутність та характеристики середовища функціонування ТНК. Основні поняття та характеристики внутрішнього середовища функціонування ТНК. Параметри та характеристики зовнішнього середовища функціонування ТНК: правове, економічне і політичне середовище функціонування ТНК. Відносини ТНК з країною перебування: переваги та недоліки.

ТЕМА 2. Теоретичні основи аналізу ТНК.

- *форма занять: лекція, самостійна робота.*

- *обсяг аудиторного навантаження: 3 години;*

- *тема семінарського заняття: немає;*

- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні;*

- *стисла анотація:*

Формування теоретичної бази природи ТНК. Огляд теорій міжнародної торгівлі: теорії абсолютних переваг, порівняльних переваг, Хекшера-Оліна, парадокс Леонтьєва, порівняльної вартості робочої сили, перехресного попиту, життєвого циклу, технологічного розриву, негативного росту, теорія Пребіша. Теорії прямих зарубіжних інвестицій: теорії руху капіталу, ринкових імперфекцій, міжнародної мобільності. Вертикальна та горизонтальна інтеграція;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин;*

- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача:*

Загальна теорія ТНК. Теорії інтернаціоналізації: багатофакторний підхід, еkleктична теорія виробництва, динамічна модель конкурентних переваг, еkleктична модель OLI, конкурентні переваги за М. Портером, А. Ругманом, Д. Даннінгом. Формування ТНК як результат процесу інтернаціоналізації фірми: сутність інтернаціоналізації; дуалістична концепція даного процесу; основні його етапи (модель EPRG). Мотиви і завдання початкового етапу інтернаціоналізації. Модель «чотирьох фільтрів». Вибір форм виходу на закордонні ринки, аналіз екстернальних та інтегральних чинників. Локальна ринкова експансія як проміжний етап у формуванні ТНК. Умови і зміст транснаціональної фази інтернаціоналізації фірми: трансформація пріоритетів фірми на етапі формування ТНК, потенціал глобального синергизму в діяльності ТНК. Інтеграція міжнародних економічних відносин.

ТЕМА 3. Стратегії транснаціональних компаній, особливості їх формування та реалізації.

- *форма занять*: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.
- *обсяг аудиторного навантаження*: 8 годин;
- *тема семінарського заняття*: «Стратегії транснаціональних компаній, особливості їх формування та реалізації»;
- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: відсутні;
- *стисла анотація*:

Різновиди стратегій транснаціональних компаній. Глобальні стратегії; багатонаціональна стратегія та її адаптація до місцевих потреб, врахування умов ведення бізнесу в приймаючій країні та потреб її національного ринку. Вплив використання методів стратегічного управління на результативність діяльності ТНК. Фактори розроблення ефективної стратегії. Основні фактори стратегії успіху міжнародної компанії. Стратегія господарювання. Різновиди стратегії на вступ у ринок: стратегія низьких витрат; стратегія диференціювання товару; стратегія концентрації. Стратегії виходу з ринку як різновид стратегій транснаціональних компаній. Мотиви та способи виходу з ринку. Процес прийняття рішення щодо вилучення внутрішніх інвестицій. Характерні риси сучасної стратегії ТНК. Структура управління ТНК як фактор реалізації стратегій ТНК. Функціональна структура управління ТНК. Матрична структура управління ТНК;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 10 годин;
- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Еволюція організаційних форм ведення бізнесу та підходів до розробки і впровадження стратегій. Конкурентні переваги та ключові компетенції транснаціональних корпорацій. Елементи стратегічного вибору та розробка стратегії ТНК: чітке формулювання місії та мети, аналіз і діагностика внутрішнього та зовнішнього середовища, стратегічний вибір, розробка стратегії, впровадження стратегії, контроль за реалізацією стратегії. Сутність та різновиди маркетингових стратегій ТНК. Чинники вироблення маркетингових підходів транснаціональних корпорацій. Порівняльні характеристики

глобальної та мультинаціональної стратегії маркетингу ТНК. Комплекс маркетингу та його концепції. Життєвий цикл товару (ЖЦТ) для внутрішніх і міжнародних ринків та різновиди маркетингових стратегій ТНК. Зовнішні та внутрішні чинники дії нових закономірностей в міжнародній бізнесовій діяльності. Корпоративна стратегія щодо міжнародної експансії ТНК, її чинники та складові.

ТЕМА 4. Економічний механізм транснаціональних корпорацій.

- *форма занять*: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.
- *обсяг аудиторного навантаження*: 7 годин;
- *тема семінарського заняття*: «Економічний механізм транснаціональних корпорацій»;
- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: відсутні;
- *стисла анотація*:

Сутність та фактори економічного механізму ТНК. Складові економічного механізму функціонування ТНК. Податкові умови функціонування ТНК: структура оподаткування; порівняльний рівень оподаткування основних операцій та результатів діяльності; національний та резидентський підходи до оподаткування; режими та умови уникнення подвійного оподаткування; наявність податкових пільг. Організаційні та економічні методи оптимізації оподаткування транснаціональними корпораціями;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 10 годин;
- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Податковий менеджмент ТНК та міжнародне позиціонування активів. Вплив національного регулювання на функціонування економічного механізму функціонування ТНК. Способи обмеження трансферту фінансових ресурсів між підрозділами ТНК у різних країнах базування. «Блоковані фонди» ТНК та управління ними. Фронтвані кредити. Непов'язаний експорт, примусове реінвестування прибутків. Трансфертні ціни, їх сутність, характеристика, моделі та роль у економічному механізмі ТНК. Моделі діяльності ТНК.

Модульний контроль 1

- *форма занять*: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі);
 - *обсяг аудиторного навантаження*: 1 година;
 - *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: відсутні;
 - *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 4 години.
- Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Транснаціональні корпорації як елемент міжнародної інвестиційної діяльності.

ТЕМА 5. Фінансова система ТНК.

- *форма занять*: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.
- *обсяг аудиторного навантаження*: 6 годин;
- *тема семінарського заняття*: «Фінансова система ТНК»;
- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: відсутні;
- *стисла анотація*:

Внутрішня фінансова структура ТНК. Планування фінансової діяльності ТНК: бюджет, фінансовий прогноз, центр прибутків. Трансфертні ціни. Планування і мобілізація фінансових ресурсів. Джерела зовнішніх фінансових ресурсів: локальний борговий ринок, ринок євровалют, ринок цінних паперів, міжнародні облігації, європейський фондовий ринок. Внутрішні джерела фінансування: прямий міжнародний фірмовий кредит; компенсаційний внутрішньофірмовий кредит, паралельний внутрішньофірмовий кредит. Урядове фінансування. Банківське фінансування. Особливості управління фінансами ТНК. Капітал дочірньої фірми, його структура. Фінанси, що обслуговують експорт і імпорт. Управління рухом та використанням грошових коштів;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 10 годин;
- *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Середовище фінансової діяльності транснаціональних корпорацій. Організаційні, інформаційні та правові особливості діяльності на світовому фінансовому ринку в умовах різноманітності економічних і юридичних систем. Вплив державних органів на фінансову діяльність ТНК. Теоретичні аспекти фінансової діяльності ТНК. Теорія Модільяні-Міллера. Невідповідність теорії корпоративних фінансів практиці господарювання ТНК. Податкові умови діяльності ТНК. Вплив оподаткування на рішення і політику ТНК. Теорія асиметрії інформації та проблеми фінансового механізму і діяльності ТНК.

ТЕМА 6. Інвестиційна діяльність ТНК.

- *форма занять*: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.
- *обсяг аудиторного навантаження*: 6 годин;
- *тема семінарського заняття*: «Інвестиційна діяльність ТНК»;
- *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: відсутні;
- *стисла анотація*:

Місце ТНК у міжнародному русі капіталу. Мотиви, напрямки та різновиди інвестиційної діяльності ТНК, їх прямі та портфельні інвестиції. Довгострокові вкладення фірми. Види прямих іноземних інвестицій. Інвестиційний аналіз: строк окупності, чистий приведений дохід, внутрішня норма доходності;

- *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 10 годин;

– теми, що належать до самостійної роботи здобувача:

Акціонування. Акції та їх різновиди Шляхи концентрації виробництва. Акціонерні форми транснаціоналізації та інвестиційної активності. Неакціонерні форми експансії ТНК.

ТЕМА 7. Особливості сучасних процесів транснаціоналізації та їх вплив на національні економіки.

– форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

– обсяг аудиторного навантаження: 7 годин;

– тема семінарського заняття: «Особливості сучасних процесів транснаціоналізації та їх вплив на національні економіки»;

– обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні;

– стисла анотація:

Сучасні особливості транс націоналізації світової економіки. Фактори, що зумовлюють посилення ролі ТНК у сучасних умовах. Найбільші ТНК та економічний поділ світу між ними. Загальна характеристика та особливості експансії ТНК до різних регіонів та країн. Роль ТНК у зміні сил в «тріаді». Зміни в галузевій структурі операцій ТНК. Секторальний поділ світового ринку. ТНК, які походять з країн, що розвиваються. Транснаціоналізація середніх і малих фірм. ТНК і формування всесвітнього господарства. ТНК та глобальні проблеми. Суперечливість наслідків діяльності транснаціональних корпорацій;

– обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин;

– теми, що належать до самостійної роботи здобувача:

Проблеми взаємодії ТНК з національними економічними системами Взаємовідносини «національна держава – ТНК»: проблема гармонізації інтересів. Співвідношення інтересів ТНК, країн базування та реципієнтів. Загальна характеристика впливу діяльності ТНК на економіку країн базування. Загальна характеристика впливу діяльності ТНК на економіку країн- реципієнтів. Вплив ТНК на динаміку економічного зростання. Вплив ТНК на процес капіталоутворення. Дезінвестиції ТНК. ТНК і структурні зрушення в економіці країн-реципієнтів. ТНК і проблема зайнятості. Вплив ТНК на розвиток людських ресурсів. ТНК і контроль економіки. Соціально-політичні аспекти впливу ТНК на економіку країн-реципієнтів. Соціально-етичні аспекти впливу ТНК на економіку країн-реципієнтів. Інші важливі аспекти впливу ТНК на економіку країн-реципієнтів.

ТЕМА 8. Регулювання діяльності транснаціональних корпорацій.

– форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

– обсяг аудиторного навантаження: 6 годин;

– тема семінарського заняття: «Регулювання діяльності транснаціональних корпорацій»;

– обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні;

– стисла анотація:

Сутність і необхідність регулювання діяльності ТНК у сучасних умовах. Наддержавне регулювання діяльності транснаціональних компаній. Еволюція регулювання діяльності ТНК на міжнародному рівні. Діалектика дво- та багатостороннього регулювання. Особливості регулювання ТНК в Європейському Союзі;

– *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 10 годин;

– *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Діяльність ООН з визначення правил поведінки ТНК. Комісія ООН з ТНК, розроблення Кодексу поведінки ТНК. Політика ОЕСР з регулювання діяльності транснаціональних компаній; Комітет з міжнародних інвестицій і ТНК; Декларація країн ОЕСР про міжнародні інвестиції і ТНК; Угода про ТНК країн-членів ОЕСР. Зобов'язання ТНК згідно з угодою про ТНК країн-членів ОЕСР (загальна політика, надання інформації, конкуренція, фінанси і податки, наука і технології, екологія). Адаптація ТНК до умов наддержавного регулювання їхньої діяльності: державноприватні компанії зі страхування іноземних інвестицій, Корпорація із захисту закордонних інвестицій (США), Корпорація з гарантій закордонних інвестицій (Велика Британія); система захисту іноземних інвестицій ТНК в інших країнах. Багатостороння агенція гарантування інвестицій (БАГІ). Обопільні умови про захист і стимулювання іноземних інвестицій. Цілі, методи та інструменти регулювання діяльності ТНК державами-реципієнтами. Різні моделі державної політики щодо допуску ТНК до національної економіки.

ТЕМА 9. Транснаціоналізація української економіки.

– *форма занять*: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

– *обсяг аудиторного навантаження*: 6 годин;

– *тема семінарського заняття*: «Транснаціоналізація української економіки»;

– *обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)*: відсутні;

– *стисла анотація*:

Глобалізація розвитку в українській економіці. Глобальні та національні трансформації України. Масштаби, напрями діяльності, організаційно-правові та функціональні особливості діяльності транснаціональних корпорацій в Україні;

– *обсяг самостійної роботи здобувачів*: 10 годин;

– *теми, що належать до самостійної роботи здобувача*:

Проблеми розвитку спільного підприємництва в Україні. Фінансово-промислові групи та їх діяльність в Україні. Концепція національних інтересів України в умовах глобалізації розвитку. Особливості національної політики щодо ТНК та іноземних інвестицій.

Модульний контроль 2

– *форма занять*: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі);

- обсяг аудиторного навантаження: 1 година;
 - обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні;
 - обсяг самостійної роботи здобувачів: 4 години.
- Підготовка до модульного контролю.

Модуль 2

Аналітично-пошукове завдання «Сучасні транснаціональні корпорації» та підготовка доповіді за варіантами.

- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні;
- обсяг самостійної роботи здобувачів: 13 годин.

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом.

6. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування) і практичні (семінарські заняття, індивідуальне опитування, тестування).

7. Методи контролю

Поточний, проміжний та підсумковий (семестровий) контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять у вигляді теоретичних опитувань й розв'язання практичних завдань.

Проміжний контроль проводиться у вигляді тестування за розділами курсу.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться в усно-письмовій формі за темами курсу й захисту аналітично-пошукового завдання.

Семестровий контроль – іспит.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	7	0...7
Робота на практичних заняттях	0...2	6	0...12
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	8	0...8
Робота на практичних заняттях	0...2	6	0...12

Захист аналітично-пошукового завдання	0 .. 11	1	0 .. 11
Модульний контроль	0 .. 25	1	0 .. 25
Усього за семестр*			0 .. 100

*Протягом семестру студент може заробити до 10 заохочувальних балів. Бали можна отримати за такими видами робіт:

- активна робота на лекціях та практичних заняттях: 0 .. 5 балів;
- написання тез на науково-практичній конференції: 0 .. 10 балів.

При перевищенні максимуму балів (більше 100) студент отримуватиме 100 балів.

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента відбалів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних запитань (максимальна кількість балів за кожне запитання – 30) і одного практичного запитання (задачі) – максимальна кількість балів – 40.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Оцінка в балах	Пояснення
90-100	За умови глибокого вивчення навчального матеріалу, що підтверджується вичерпними відповідями на питання і застосуванням отриманих знань на практиці: правильним, безпомилковим виконанням завдань на практичних заняттях й захистом аналітично-пошукового завдання у встановлені навчальним графіком терміни
83-89	За умови твердого засвоєння навчального матеріалу, при відповідях на питання студент не допускає серйозних помилок, вміє застосовувати отримані знання на практиці (у завданнях на практичних заняттях), відмінно захищає аналітично-пошукове завдання
75-82	За умови твердого засвоєння навчального матеріалу, при відповідях на питання студент не допускає серйозних помилок, вміє застосовувати отримані знання на практиці (завдання на практичних заняттях виконує з незначними помилками,

	добре захищає аналітично-пошукове завдання)
68-74	За умови засвоєння навчального матеріалу, студент не повністю і недостатньо точно відповідає на питання, але вміє застосовувати отримані знання на практиці (при виконанні завдань на практичних заняттях допускає менше 60% помилок, задовільно захищає аналітично-пошукове завдання)
60-67	За умови виконання мінімальних критеріїв знань та умінь, студент засвоїв основний програмний матеріал, припускає помилки при виконанні завдань на практичних заняттях, але має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача, задовільно захищає аналітично-пошукове завдання
0-59	За умови, що студент засвоїв не весь основний навчальний матеріал, допускає серйозні помилки при виконанні завдань на практичних заняттях й не має необхідних знань для їх усунення під керівництвом викладача, не захистив аналітично-пошукове завдання

9. Політика навчального курсу

При вивченні дисципліни необхідно спиратися на конспект лекцій та рекомендовану навчальну та наукову літературу. Вітається використання різних джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем навчальної дисципліни.

Беруться до уваги такі показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів вищої освіти:

- відповіді на питання плану практичного заняття під час заняття;
- доповіді з проблемних питань практичного заняття;
- участь в активних формах навчання на практичних заняттях;
- розробка тематичних презентацій;
- публікація тез доповідей та участь у конференціях, написання наукових статей, рефератів;
- відпрацювання тем пропущених практичних занять;
- інші здобутки в освітній сфері, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал, активно працювати на практичних заняттях, брати участь в обговоренні дискусійних питань, повною мірою долучатися до активних форм навчання, відпрацьовувати пропущені практичні заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу.

Політика перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету

ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Основні види порушень академічної доброчесності для дисципліни:

1. Академічний плагіат:

- плагіат фрагментів письмових робіт та повних текстів;
- плагіат ідей, даних, моделей, ілюстрацій тощо;
- відсутність належних посилань за відсутності привласнення авторства;
- помилки цитування.

2. Самоплагіат:

- повторне подання здобувачами освіти письмових робіт, які вже подавалися як звітність із інших дисциплін, без дозволу викладача;
- агрегування чи доповнення даних – суміщення ранішеопублікованих і нових даних без їх поділу з відповідними посиланнями на попередню публікацію;
- повторний аналіз раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію цих даних та раніше виконаного їх аналізу.

3. Фабрикація:

- наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо;
- посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання не на справжнє джерело;
- приписування іншим особам текстів, думок чи ідей, яких вони не висловлювали чи не публікували.

4. Фальсифікація:

- необґрунтоване корегування результатів власних наукових досліджень чи виконання навчальних завдань (таке, що не базується на повторних чи додаткових дослідженнях, вимірюваннях або розрахунках, виправленні виявлених помилок тощо);
- наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах свідомо змінених літературних даних та даних, отриманих із інших джерел; зокрема, статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо без належного обґрунтування причин і зазначення методики їх корегування;
- наведення неповної або викривленої інформації про апробацію результатів досліджень та розробок.

5. Обман:

- подання як результатів власної праці робіт, виконаних на замовлення іншими особами, або робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання;

- здавання або представлення різними особами робіт з однаковим змістом як результату власної навчальної діяльності;
- написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах;
- використання системи прихованих сигналів (звукових, жестових та ін.) при виконанні групових контрольних заходів з однаковими варіантами;
- несамотійне виконання завдань у випадках, коли не дозволяється отримання допомоги, або не зазначення інформації про отриману допомогу, консультації, співпрацю;
- проходження процедур контролю знань підставними особами;
- симуляція погіршення стану здоров'я, хвороби з метою уникнення контрольних заходів.

Основним видом відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності за даною дисципліною є

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Списування під час поточних тестувань, модульних контролів та іспиту заборонені (в т. ч. із використанням мобільних засобів).

Розрахункова робота повинна демонструвати досягнення результатів навчання, визначених освітньою програмою, здатність автора логічно, на підставі сучасних наукових методів викладати свої погляди за темою роботи, обґрунтувати вибір програмного забезпечення, робити обґрунтовані висновки й формулювати конкретні пропозиції щодо отриманих результатів. У роботі не може бути списування, фабрикації та фальсифікації.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення практичних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

1. Транснаціональні корпорації : навчальний посібник / І. О. Давидова, К. Ю. Величко, О. І. Печенка. – Харків: Видавництво «Форт», 2018. – 174 с.

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:

<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id>

11. Рекомендована література

Базова

1. Шкурулій О. В. Транснаціональні корпорації : навчальний посібник / О. В. Шкурулій. Київ: Центр навчальної літератури, 2014. – 256 с.
2. Козак Ю. Транснаціональні корпорації. Особливості інвестиційної діяльності / Ю. Козак, Н. Логвінова, С. Якубовський. – Київ: Центр навчальної літератури, 2011. – 472 с.
3. Румянцев А. П. Міжнародна економіка : підручник / А. П. Румянцев, Г. Н. Климко, В. В. Рокоча та ін. – Київ: Знання-Прес, 2003. – С. 122 – 138.
4. Рокоча В. Транснаціональні корпорації : навчальний посібник / В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та ін. – Київ: Таксон, 2001. – 304 с.
5. Школа І. М. Міжнародні економічні відносини : підручник / І. М. Школа, В. М. Козменко, О. В. Бабінська. – Київ: КНТЕУ, 2003. – С. 203 – 209.

Допоміжна

1. Білорус О. Г. Глобалізація і безпека розвитку / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко, М. О. Гончаренко, В. А. Зленко, О. В. Зернецька. – НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин; Київський національний економічний ун-т. – 2011.
2. Вишневський В. П. Вплив міжнародного оподаткування доходів підприємств на прямі іноземні інвестиції / В. П. Вишневський, О. В. Гречишкін. – Фінанси України, №9. – 2012.
3. Гаман М. В. Державне управління інноваціями: Україна та зарубіжний досвід / М. В. Гаман. – Київ: Вікторія, 2014.
4. Кузь І. Розвиток світового інвестиційного процесу в умовах глобалізації / І. Кузь. – Міжнародна економіка : зб. наукових праць. – Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, №30. – 2010.
5. Мягких О. Проблеми та перспективи діяльності ТНК у країнах з перехідною економікою/ О. Мягких. – Міжнародна економіка : зб. наукових праць. – Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, №26. – 2010.
6. Рубцова М. Становлення вітчизняних ТНК як сучасна форма включення України до світогосподарських зв'язків / М. Рубцова. – Міжнародна економіка : зб. наукових праць. – Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, №30. – 2010.

12. Інформаційні ресурси

1. Міністерство економічного розвитку і торгівлі. URL: <http://me.kmu.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку. URL: www.unctad.org.

3. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org.
4. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
5. Україна і Світова організація торгівлі. URL: <http://wto.in.ua/>.

6. Centre for Economic policy Research. URL: <http://www.cepr.org>.
7. Foreign Affairs. URL: <http://www.foreignaffairs.com>.
8. International Centre for Trade and Sustainable Development. URL: <http://www.ictsd.org/>.
9. One World Guide URL: <http://www.uk.oneworld.net/guides/trade>.
10. Представництво Європейської Комісії в Україні URL: <http://www.delukr.cec.eu.int>.